

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
DİL VE TARİH-COĞRAFYA FAKÜLTESİ**

ÇAĞDAŞ TÜRK LEHÇELERİ VE EDEBİYATLARI BÖLÜMÜ

GÜNEY-BATI OĞUZ GRUBU TÜRK LEHÇELERİ VE EDEBİYATLARI ANABİLİM DALI

HAFT	ANA TEMALAR VE KONULAR
A	
1	Giriş. HALK EDEBİYATYNDAN TÜRKMEN EDEBİYATYNA GEÇİŞ
2	20-NJY ÝYLLAR WE TÜRKMEN EDEBİYATY
3	TÜRKMEN EDEBİYATYNYŇ SOWET DÖWRÜNİŇ BAŞLANMAGY (1924)
4	TÜRKMEN EDEBİYATYNYŇ GOZGALYAN MESELELER
5	TÜRKMEN EDEBİYATYNYŇ İLKİNJİ ŞAHYRLAR
6	TÜRKMEN EDEBİYATYNYŇ İLKİNJİ ÝAZYJYLAR
7	30-NJY ÝYLLAR WE TÜRKMEN EDEBİYATY
8	TÜRKMEN EDEBİYATYNYŇ KERWENBAŞY BERDİ KERBABAÝEW
9	TÜRKMEN EDEBİYATYNYŇ BELLİ ÝAZYŞYSY AGAHAN DURDYÝEW
10	TÜRKMEN EDEBİYATYNYŇ BELLİ ÝAZYŞYSY NURMYRAT SARYHANOW
11	TÜRKMEN EDEBİYATYNYŇ BELLİ ÝAZYŞYSY HYDYR DERÝAÝEW
12	TÜRKMEN EDEBİYATYNYŇ BELLİ ŞAHYRY WE ÝAZYŞYSY AMAN KEKİLOW
13	TÜRKMEN EDEBİYATYNYŇ BELLİ ŞAHYRY TOWŞAN ESENOWA
14	TÜRKMEN EDEBİYATYNYŇ BELLİ ŞAHYRY GARA SEÝİTLİÝEW
EK	HÄZIRKI ZAMAN TÜRKMEN EDEBİYATYNA DEGIŞLI TEKSTLER, SESLI ÝAZGYLAR, KASETALAR...
EK	<i>HÄZIRKI ZAMAN TÜRKMEN EDEBİYATYNA DEGIŞLI ADALGALAR</i>

IV TÜRKMEN EDEBİYATI İLE İLGİLİ DERSLER

DUYGU VE
DÜŞÜNCE

SÖZLÜ VE
YAZILI ESER

GBT 403	TÜRKMEN HALK EEBİYATI (TÜRKMEN TURKISH FOLK LITERATURE)
TL 3044	ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI (MODERN TURKMEN LITERATURE)
TL 3076	ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI: ŞİİR (MODERN TURKMEN LITERATURE: POEM)
TL 4047	ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI: NESİR (MODERN TURKMEN LITERATURE: PROSE)
TL 4022	ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI: DRAMA (MODERN TURKMEN LITERATURE: DRAMA)

TL 3044 ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI

20-30'lu yıllar Çağdaş Türkmen edebiyatı (nesir)

20'li yıllardaki Türkmen şiirinin geçtiği yol ele alındığında onun bu devirde hayatın ortaya attığı bütün meselelere seslenmeye, onları kendi zamanındaki zahmetkeş halka ulaştırmaya çalıştığını ve bu konuda büyük bir hizmet yerine getirdiğini belirtmek gerekir.

Dönemin sonuna doğru şiirde yeni şekiller, yeni konular yazılmaya başlanır. 20'li yılların şiirini bütün olarak ele aldığımızda onun kendi özelliklerine göre savaşçı bir ruhla yoğrulan bir şiir anlayışına sahip olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

TL 3044

ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI

Türkmen Gazetesinde yayımlanan Y. Nasırlı'nın *Aylav* (Devir, 1923), *Ganlı Toy* (Kanlı Düğün, 1924), *İki Oğul* (1924) adlı hikâyeleri, *Dayhan Gazetesinde Tañriguliniň Emir Zulumu Astında Horlanışı* (Tanrıku'nun Emir Zulumü Altında Horlanışı, 1925), *Dayhan Hocamurat* (Çiftçi Hocamurat, 1925) adlı eserler bu yayımlara birer örnektir. Bu eserlerde konu olarak Türkmen köyleri ve Türkmen kadın meselelerinin ele alındığı örnekler de görülmeye başlanır. Mesela Berdi Kerbabayev'in *Obada Bolan Vaka / Köydeki Olay* hikâyesi, yer ve su reformuyla ilgili bir konuyu; A. Durdıyev'in *Bürgüt Pencesinde Bir Gözel* (Kartal Pençesinde Bir Güzel), *Bagtly Gyz Bagdatda* (Bahtlı Kız Bağdat'ta) hikâyeleri kadın meselesini ele almaktadır. Bu tür eserlerin sayısı az olsa da Türkmen nesrinin başlangıcı olarak kabul edilir.

TL 3044

ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI

Yirminci yılların ilk nesir eserleri ideolojik birer silah olarak kullanılmak üzere kaleme alınmış eserlerdir. Bu eserlerin sanatsal değerleri de oldukça düşüktür. B. Kerbabayev'in *Garşa Guda* (Karşı Dünür), *Açlık*, 1916. Yıl, *Obada Bolan Vaka*; Yakup Nasırlı'nın *Yigrimi Beş Yıldan Sonra*, A. Gürgenli'nin *Gul Oğlu Murat*; A. Durdiyev'in *Annagözel*, *Hayal Deryasında*, *Baglı Gız Bagdatda* (Bahtlı Kız Bağdat'ta), *Bürgüt Pencesinde Bir Gözel* (Kartal Pençesinde Bir Güzel) gibi hikâyelerini; A. Govşudov'un *Zakaspi Frontı* (Hazar Ötesi Cephesi) (Diğer adıyla: *Gyzyl Puluň Gullary*), *Ganlı Ceñnel* (Kanlı Savaş); B. Kerbabayev'in *Tiryekkeş* (Tiryaki) ve *Tebipler* (Doktorlar); Ayıtcan Haldurdıyev'in *Galınsız* (Başlıksız) gibi piyeslerini bu dönem nesir örnekleri arasında göstermek mümkündür. Bu yazarlardan A. Gulmuhammedov'a iftira atılır, H. Deryayev Sibirya'ya sürgün edilir, B. Kerbabayev göz hapsine alınır, N. Sarıhanov partiden atılır.

TL 3044

ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI

- ✓ 20'li yıllardaki gelişmeler
- ✓ Rusya'ya dahil edilmesi
- ✓ Siyası, askeri, iktisadi ve kültürel alanlardaki etkileri
- ✓ Söz konusu olayların Türkmen edebiyatına etkisi
- ✓ Türkmen şairi Mollamurt ve dönemle ilgili söyledikleri
- ✓ Şairin «Emir ve Zerli» adlı destanı ve destan hakkında bazı bilgiler

TL 3044

ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI

ilk Türkmen gazetesi ve Türkmen edebiyatı

- ✓ Türkmenlerin ilk gazetesi
- ✓ Türkmen gazetesi iki dilde yayımlanır Türkmençe ve Farsça
- ✓ Gazetenin Türkmençe adı yoktur.
- ✓ Farsça adı: Ruznama-yı Maveraya-yı Bahr-ı Hazar
- ✓ Rusça adı: Закаспийская Туземная Газета
- ✓ Mehmet Kara bu gazetenin Şubat 1915'te çıkmaya başladığını yazar. Ama bu tarih doğru değildir.

TL 3044 ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI

- ✓ Türkmen ilk gazetesinde yazar Muhammetguly Atabayev'in yazdığı makaleleri dikkate değer.
- ✓ Şair Körmolla'nın şiirleri yayımlanır. Şair şiirlerinde Rus çarlığını eleştirir.
- ✓ Serhas'tan Gurban şair askerlikle ilgili şiirini yazar ve gazete yayımlar.
- ✓ Böylece toplumda meydana gelen siyasi, iktisadi, sosyal, askeri değişme ve gelişmeler edebiyata da yansımaya başlar.

TL 3044 ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI

SOVYET DEVRİ EDEBİYATI

- ✓ 1920'li Yılların edebiyatı
- ✓ İki devrim: Şubat devrimi ve Ekim devrimi
- ✓ «**Bolşevikler**» ile «**Menşevikler**» hakkında kısa bilgiler
- ✓ «**Gızillar**» ile «**Aklar**» hakkında kısa bilgiler
- ✓ 1920'li yılların edebiyatı
- ✓ Edebiyata Siyasetin etkisi

TL 3044 ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI

SOVYET DEVRİ EDEBİYATI

1920'li Yılların edebiyatının temel konularından bazıları

- ✓ **YER-SUV REFORMASI** (toprak-su reformu)
- ✓ **AYAL-GIZLARIN HAK-HUKUKLARI** (kadın hakları)
- ✓ **AYAL-GIZLARIN AZATLIGI** (kadınların özgürlüğü)

TL 3044

ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI

1920'li Yılların edebiyatı

- ✓ Her türlü tartışmalar ve baskılar ortaya çıkar.
- ✓ Bunlara rağmen Türkmen halkının hayatı, edebi eserlerde gerçekçi bir biçimde yansıtılmaya çalışılır.
- ✓ Tiyatro türünde tarihi konulara eğilim artar
- ✓ Karışık olaylara önem verilmiştir.
- ✓ Nesir tarzı gelişmiştir, özellikle hikaye türü ön plana çıkmıştır.

TL 3044

ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI

1930'li Yılların edebiyatı

- ✓ Edebiyatçılar ve siyasi suçlamalar
- ✓ Abdülhekim Gulmuhammedov ile Oraz Vepayev (1931)
- ✓ Oraz Taçnazarov ile Hocanepes Çarıyev (1937)
- ✓ Berdi Kerbabayev, Garaca Burunov, Şalı Kekilov, Ruhı Alıyev ve Hıdır Deryayev'in tutuklanması
- ✓ Bu olayların edebiyata etkisi
- ✓ Diğerleri 1940 yılında, Hıdır Deryayev ise 1956 yılında serbest bırakılır.

TL 3044 ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI

1930'li Yılların edebiyatı

- ✓ Tutuklama olaylarına rağmen edebiyat gelişmesini sürdürür.
- ✓ Türkmen şiiri gelişmesini devam ettirir.
- ✓ Kısa hikaye türü canlanır.
- ✓ Uzun hikaye türü ise yavaş yavaş oluşmaya başlar.
- ✓ 1920'li yıllarda yazılmaya başlayan romanlar bitirilir.

TL 3044

ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI

1930'li Yılların edebiyatı

- ✓ Konu: **Kollektivizasiya ve Oba hocalığı**
- ✓ Agahan Durdıyev (kısa ve uzun hikayeler)
- ✓ Nurmırat Sarıhanov (hikayeler)
- ✓ Tovşan Esenova («**Şemaşat**» piyesası)
- ✓ Garaca Burunov, Bazar Amanov («**Keymir Kör**» draması)
- ✓ «Şükür bağşı» (tarihi konuyu ele alan N. Sarıhanov)

TL 3044

ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI

1930'li Yılların edebiyatı

- ✓ Nurmırat Sarıhanov
- ✓ Amandurdı Alamişov
- ✓ Ahmet Ahundov – Gürgenli
- ✓ Şalı Kekilov
- ✓ Ata Nıyazov

Cephede ölen Türkmen şair ve yazarlarındandır.

TL 3044

ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI

1930'li Yılların edebiyatı

- ✓ Konu: **Kollektivizasiya ve Oba hocalığı**
- ✓ Agahan Durdıyev (kısa ve uzun hikayeler)
- ✓ Nurmırat Sarıhanov (hikayeler)
- ✓ Tovşan Esenova («**Şemaşat**» piyesası)
- ✓ Garaca Burunov, Bazar Amanov («**Keymir Kör**» draması)
- ✓ «Şükür bağşı» (tarihi konuyu ele alan N. Sarıhanov)